

Biljne svojte tradicijskog vrta u naselju Ivanci kod Ogulina

Boban, Marija

Master's thesis / Diplomski rad

2016

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Agriculture / Sveučilište u Zagrebu, Agronomski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:204:690477>

Rights / Prava: [In copyright / Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-04**

Repository / Repozitorij:

[Repository Faculty of Agriculture University of Zagreb](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
AGRONOMSKI FAKULTET
Hortikultura – Ukrasno bilje

MARIJA BOBAN

**BILJNE SVOJTE TRADICIJSKOG VRTA U
NASELJU IVANCI KOD OGULINA**

DIPLOMSKI RAD

Mentor: izv. prof. dr. sc. Vesna Židovec

Zagreb, 2016.

Ovaj diplomski rad ocijenjen je i obranjen dana _____ s ocjenom _____ pred Povjerenstvom u sastavu:

1. izv. prof. dr. sc. Vesna Židovec _____

2. doc. dr. sc. Sandro Bogdanović _____

3. izv. prof. dr. sc. Martina Skendrović Babojelić _____

SAŽETAK

Tradicijski seoski vrt razvijao se usporedno s društvenim razvitkom, a kao i ruralna arhitektura, odražava sve prirodno-geografske i kulturno-povijesne značajke nekog kraja, te najnovije promjene koje su se dogodile u ruralnom prostoru.

Selo Ivanci nalazi se u blizini Ogulina, uz Šmitovo jezero uz koje se vežu lokalne priče i legende. Ogulin je turistički predstavljen kao zavičaj bajki, regija pogodna za razvoj ruralnog turizma. Pogodno je za razvoj seoskog turizma uz uvjet obnove tradicijskih kuća, ali i okućnica za što je potrebno utvrditi koje su se biljne vrste tradicionalno uzgajale.

Za to treba istražiti izgled okućnica, odabir i način korištenja tradicijskih biljnih vrsta, te ostale elemente tradicijskog vrta poput staza, ograda, vrtnih vrata, vrtnog namještaja, ostalih gospodarskih zgrada i njihovog rasporeda na parceli.

Intervjuiranjem starijih kazivača doznaje se da su ljudi uzgajali uglavnom utilitarne biljne vrste, te da su živjeli od poljoprivrede. Imali su malene povrtnjake u kojima su uzgajali, njima osnovne, povrtno kulture (krumpir, kukuruz, rajčicu, mrkvu, krastavce, luk, češnjak). Njegovali su tradiciju i običaje. Od kazivača se također doznaju i lokalni nazivi pojedinih biljnih vrsta.

Inventarizacijom je utvrđeno 80 biljnih vrsta iz 53 porodice, te 71 rod, od čega je 40 vrsta imalo ukrasnu, 23 utilitarnu, a tek 6 vrsta i ukrasnu i utilitarnu namjenu. Najbrojnija porodica je *Rosaceae*, koja se pojavljuje 3 puta s najvećim brojem biljnih vrsta. Inventarizacijom je utvrđena samo jedna penjačica, *Vitis vinifera* L. iz porodice *Vitaceae*.

Ključne riječi: okućnica, ruralni prostor, seoski turizam, ukrasno bilje

SUMMARY

Traditional rural garden has developed comparatively with social progress, and just like a rural architecture, it reflects all natural-geographical and cultural-historical features of some landscape, and also the newest changes which has happened in rural space.

Village Ivanci is nearby Šmitovo jezero which is included in local stories and legends, and it is near Ogulin, represented as homeland of fairy tales to tourists, favourable region for development rural tourism. It is suitable for development of rural tourism if condition of renewal of traditional houses is satisfied, and also crofts, for which is necessary to determine which plant species were traditionally bred.

To do that, it is necessary to explore their appearance, selection and way of using traditional plant species, and others elements of traditional garden including paths, fences, garden doors, garden furniture, other outbuildings and their placement on estate.

Interviewing older narrators it is found that people have bred mostly purposeful plant sorts, and lived from agriculture. They had small vegetable gardens in which they bred, basic for them, vegetable cultures (potato, corn, tomato, carrot, cucumbers, onion, garlic). They cherished tradition and customs. From narrators is also possible to found out lokal names of some plant sorts.

By inspection is determined 80 plant sorts coming from 53 families and 71 genus, from which 40 have decorative, 23 purposeful and 6 decorative and purposeful purpose. The largest family is *Rosaceae*, which occurs 3 times with the largest number of plant species. By inspection is determined only one climbing plant, *Vitis vinifera* L. of the family *Vitaceae*.

Keywords: croft, rural space, rural tourism, ornamental plants

Sadržaj

1. UVOD	1
2. CILJ RADA.....	3
3. PREGLED LITERATURE	4
3.1. Tradicijski seoski vrt	4
3.2. Ogulin i selo Ivanci – povijesni razvoj.....	6
4. MATERIJAL I METODE.....	11
4.1. Obuhvat istraživanja.....	11
4.1.1. Klima	12
4.1.2. Reljef	12
4.1.3. Tlo	12
4.1.4. Vegetacija.....	13
4.1.5. Arhitektura.....	13
4.2. Metode rada.....	15
5. REZULTATI RADA.....	17
5.1. Rezultati intervjua	17
5.2. Rezultati inventarizacije	21
6. RASPRAVA.....	34
7. ZAKLJUČAK	36
8. POPIS LITERATURE	38
9. PRILOZI.....	40
9.1. Prilog 1	40
9.2. Prilog 2	41
ŽIVOTOPIS AUTORA.....	43

1. UVOD

Tradicijski seoski vrt razvijao se usporedno s društvenim razvitkom, te kao i ruralna arhitektura, odražava sve prirodno-geografske i kulturno-povijesne značajke nekog kraja, te najnovije promjene, kao i one u načinu života, koje su se dogodile u ruralnom prostoru. Nestanak tradicijskih seoskih vrtova danas, svakako je rezultat odlaska mladog, ali i starijeg stanovništva u veće urbane sredine, kao i pojava mehanizacije koja je također predstavnicom modernoga doba, te ubrzanog načina života. Isto se događa i s arhitekturom, koja iz dana u dan napreduje, te čini ruralni prostor modernim.

Položaj ogulinskoga područja u prostoru, između Gorskog kotara na zapadu, Velike i Male Kapele i Like na jugozapadu i jugu, peripanonskog krša i Korduna na istoku i sjeveroistoku, bujna pošumljenost i izrazita ozelenjenost, prirodan su okoliš koji je namijenio ovom prostoru izuzetno raznoliku biljnu i životinjsku zajednicu, kao i bogatu povijest.

Selo Ivanci je dio mjesta Zagorje, koje je smješteno u ogulinskom kraju. Ogulinski kraj, kao i svaki drugi, bogat je tradicijom koja se i dalje njeguje. Biljne vrste koje su se uzgajale nekada, i danas se mogu pronaći u vrtovima. Selo Ivanci ima svoje specifične vrtove i okućnice, koje su se razvijale i mijenjale kroz povijest. Dva elementa pronalazimo gotovo na svakoj okućnici, a to su štala i kukuruzana, i to je karakteristično za ovaj prostor. Danas veliki utjecaj na njihov razvoj ima i iseljavanje mladog stanovništva u veće gradove, a to se događa iz razloga što čovjek na selu ne može preživjeti samo od rada na zemlji, te se kreće za nečim većim, boljim i modernijim. Pojavila se mehanizacija koja uvelike olakšava rad seljaka, počele su se graditi, ne više malene, drvene kuće, već višekatne zidane, koje nemaju niti jednu karakteristiku ruralnog. Selo se polako mijenja, te gubi svoj identitet. Prema tome, treba biti vrlo oprezan i ove postojeće kuće i okućnice koje su nepromijenjene, pokušati zadržati baš takvima.

Grad Ogulin turistički je predstavljen kao zavičaj bajki. Izuzetno bogate povijesti i brojnim legendama, danas privlači sve više i više posjetioca. Nad ogulinskim krajem dominira planina Klek, koja podsjeća na usnuloga diva. Legenda kaže kako je Klek bio jedan od staroslavenskih bogova, koji se zamjerio vrhovnom bogu Perunu. Počevši ga progoniti, Klek se dao u bijeg, no na području grada Ogulina je posustao, te se od straha pred Perunom skamenio. Ovo je samo jedna od brojnih legendi koje se vežu za ogulinski kraj.

Prije spomenuto selo Ivanci, koje je temelj ovoga istraživanja, također ima bogatu povijest, prirodne znamenitosti, ali i legende koje ga čine posebnim. Posebnu čar selu daje Šmitovo jezero, koje iz određenoga kuta gledanja ima oblik srca, te ga se, naravno, povezuje i s legendama ovoga bajkovitoga kraja.

Zbog ljepote, okoliša, tradicije koja se koliko toliko pokušava održati živom, ispreplitanja stvarnosti i bajke, ovaj kraj je zapravo veliki potencijal za razvoj seoskoga turizma u budućnosti. Bez obzira što već sada ogulinski kraj, kao i selo Ivanci, privlači brojne posjetioce, seoski turizam imao bi utjecaj i na sam razvoj ovog ruralnog područja.

Seoski turizam čuva tradiciju, običaje i okoliš, potiče ekološku i autohtonu proizvodnju, te razvoj ruralnih područja, a na taj način pridonosi i zapošljavanju lokalnog stanovništva. Cilj seoskog turizma je svakako, očuvanje sela (arhitekture, specifičnosti, tradicije, običaja, bioraznolikosti, zanata, domaćih proizvoda), zaustavljanje iseljavanja stanovništva u gradove, stvaranje radnih mjesta kao i ponovno oživljavanje poljoprivrede.

Kako bi u potpunosti ispunio svoju ulogu, seoski turizam treba osim obnovljene arhitekture, očuvanog okoliša i tradicijske vrtove. Prolaskom kroz selo Ivanci izmjenjuju se stare kuće sa svojim karakterističnim vrtovima, a istovremeno se grade nove, moderne obiteljske kuće. Ovim modernim razvojem sela, teško je naći autentični tradicijski vrt, iako sam krenula s činjenicom da selo mora zadržati svoja tradicijska obilježja i vrijednosti. One stare kuće, još uvijek postojeće, trebale bi zadržati svoj izvoran oblik, te pridonijeti očuvanju tradicije ovoga kraja.

Ovim istraživanjem obuhvaćen je prostor sela Ivanci, te su zabilježeni objekti na 10 istraživanih okućnica, veličina parcele, namjena biljnih vrsta u vrtovima, njihova taksonomska pripadnost, te način na koji se okućnica koristila nekada.

2. CILJ RADA

Kako bih što vjernije prikazala tradicijski vrt u selu Ivanci kod Ogulina, ciljevi istraživanja ovoga rada su:

- temeljem literature i arhivske građe saznati što je moguće više o primjeni i značaju biljnih vrsta za selo Ivanci i područje Ogulina općenito,
- intervjuiranjem starijih stanovnika utvrditi kojih se biljnih vrsta sjećaju iz predvrtova i okućnica tradicijskih kuća, njihovoj primjeni i značaju,
- inventarizacijom današnjih okućnica utvrditi koje su biljne vrste prisutne,
- utvrditi njihovu taksonomsku pripadnost,
- utvrditi njihovo porijeklo,
- utvrditi zastupljenost autohtonih, odnosno alohtonih vrsta,
- utvrditi odnos ukrasnih i utilitarnih vrsta.

3. PREGLED LITERATURE

3.1. Tradicijski seoski vrt

Vrt je definiran kao zbroj različitih elemenata: bilje, staze, voda, uzgojni vrt i slično, koji ne moraju biti fizički povezani, ali zato između njih treba postojati prostorna povezanost koja će se nazirati u tajnovitosti, umjetnosti, ili jednostavno, u ostvarenju, za vlasnika, osobitoga boravišnog prostora (Eckbo, 1956). Ivanšek (1988) definira vrt kao površinu zemlje koja se nalazi u razini kuće. Može biti različite veličine, te se u njemu mogu odvijati različite funkcije: pristup i druge unutarnje komunikacije, prezentacija i uzgoj ukrasnog bilja, radno dvorište, gospodarsko dvorište i sl.

Vrt oko kuće obično je definiran kao otvoreni prostor koji pripada kući, pa samim time označuje nadomjestak prirode koji je potreban za čovjekov biološki i psihološki razvoj (Aničić, 2003).

Hurllein (1985), vrt manjih dimenzija, kvadratnog ili pravokutnog oblika, tzv. *cottage garden*, definira kao tradicionalan vrt bez arhitektonskih elemenata, popločenja i crnogorice. To je bio vrt isključivo uzgojne funkcije, jednostavan i bez boravišnih pretenzija.

Pojam „tradicijskog vrta“ označava uređenje okućnice i vrta pridržavajući se onoga što je tradicijsko, onoga čega se ljudi drže i njeguju godinama. Takvi vrtovi sastavni su dio kulturne baštine određenoga kraja. Uvjetovani su klimom i reljefom pojedinog područja tako da se razlikuju po geografskim regijama (Židovec i sur., 2006).

Kušen (2007) navodi da tradicijski vrt kao i ruralna arhitektura reflektira sve prirodno-geografske i kulturno-povijesne značajke nekoga kraja, ali i najnovije promjene koje su se u međuvremenu dogodile u ruralnom prostoru zbog tehnološkog razvoja, te načina i uvjeta života tamošnjih žitelja.

Okoliš na selu utilitarne je prirode, te u njemu prevladavanju i gospodarske funkcije poput štala, peradarnika, sjenika i slično. U tom se okruženju neizostavno nalaze se i povrtnjak, voćnjak, pašnjak i oranice, a često graniče i sa šumom. Ne postoji određena prostorna organizacija jer je svakodnevna aktivnost seljaka prilagođena prirodi. Povrtnjak se najčešće nalazi s prednje strane kuće, voćnjak iza kuće ili u produžetku. Cvjetnjak je

obavezna pojava u predvrtu ili uz povrtnjak, gdje se uzgaja cvijeće za rezanje, dok je bilje u loncima rjeđa pojava (Aničić, 2003).

Starinski vrtovi imaju neku posebnu notu intimnosti, opuštenosti i topline kojom zrače, bez obzira na to što u njima nije sve pod konac niti je bilje spremno za izložbu. Starinski vrt je ponajprije eksplozija boja nerijetko međusobno neusklađenih, ali u kojemu ukućani rado traže mjesto za relaksaciju i neometano uživanje u mirisima, bojama i povratku u prošlost (Sedlak, 2014).

Tijekom 20. stoljeća, a naročito nakon 2. svjetskog rata, promjene životnih navika seoskog stanovništva, posebice u blizini velikih urbanih područja, pogodovala su napuštanju tradicionalnih gospodarskih funkcija. Kuća s vrtom sve više poprima gradska obilježja koja je odvajaju iz izravnog ruralnog okoliša što doprinosi devastaciji i izumiranju tradicijskih seoskih vrtova (Židovec i sur., 2006, prema: Rajković, 2015).

Tradicijski ruralni vrt uvjetovan je okolišnim čimbenicima, te demografskim promjenama i socio-ekonomskim prilikama. Depopulacijom i promjenama životnih navika stanovništva u značajnoj se mjeri mijenja i način korištenja kućnih vrtova. Nekad su bili značajniji za odvijanje gospodarskih funkcija, dok je danas naglasak na reprezentativnoj i boravišnoj funkciji okućnice (Kraljičak i sur., 2013).

Upravo zbog modernizacije, ljudi sve više „bježe“ u ruralne sredine, kako bi osjetili život naših starih. Ovaj „bijeg“ rezultirao je razvojem seoskog turizma koji na neki način sprječava izumiranje tradicije pojedinoga kraja.

Upravo iz navedenog motivi za dolazak na selo kao što su: mir, čist okoliš, interakcija s novim ljudima (domaćini), zdrava hrana, *slow food* („sporo jedenje“, odnosno uživanje u hrani), lagani tempo, fizička aktivnost, ne mjeri se vrijeme, dokolica, zaslužni su za nastanak i opstanak seoskog turizma kao turizma okrenutog individualnom gostu i njegovim potrebama (Baćac, 2012).

Zanimanje za bavljenje seoskim turizmom u stalnom je porastu s obzirom na postojanje, još uvijek atraktivnih i „netaknutih“ ruralnih predjela s točno određenim načinom života, kulturom i običajima, velikom potrebom očuvanja takvih predjela, davanje stanovništvu mogućnosti prihodovanja kroz turističke usluge i očuvanje izvornih usluga i proizvoda kreiranjem ponuda za drugačiji odmor (Baćac, 2012).

3.2. Ogulin i selo Ivanci – povijesni razvoj

Grad Ogulin je u sastavu Karlovačke županije, koja se nalazi se središnjoj Hrvatskoj, te graniči s dvije susjedne države: Republikom Slovenijom i Republikom Bosnom i Hercegovinom. Pokriva površinu od 3.622 km², te se ubraja u red većih županija. Jedna je od najvažnijih županija zahvaljujući svom tranzitnom, prometnom i geostrateškom položaju. Sjecište je i čvorište najvažnijih prometnica koje povezuju Europu s Jadranskom obalom. U doticaju je sa četiri županije: Zagrebačkom, Sisačko-moslavačkom, Primorsko-goranskom i Ličko-senjskom. Prema popisu iz 2001. godine broji 141.787 stanovnika, te obuhvaća pet gradova¹.

Ogulin spada među najzelenije hrvatske gradove. Vrijeme je pošteđjelo i razvilo prekrasne drvorede, od veoma raznolikih stabala (lipa, kestena, bukava, do čempresa i breza; stabla označuju i mjene stilskih epoha (Lipošćak i Sučić, 2000).

Grad Ogulin je nastao oko utvrde koju je izgradila plemićka obitelj Frankopan krajem 15. stoljeća. Utvrda (slika 1) je sagrađena iznad samoga ponora rijeke Dobre (Janjanin i Vučić, 2014).

Slika 1. Frankopanski kaštel (Boban, 2016)

¹ www.kazup.hr/o-zupaniji/opci-podaci/html/. Pristupljeno 10.srpnja 2016.

Ogulin je grad kneza Bernardina Frankopana, star više od 500 godina. U povijesti mu se prepleću sudbine ljudi, njihovi snovi istine i vječna želja za opstankom (Magdić i sur., 2015).

Tijekom starijeg i mlađeg željeznog doba na prirodnim uzvišicama nastaju naselja gradinskog tipa. Nastanjivali su ih Japodi – jedno od ilirskih plemena koje nastanjuju širok pojas gorskih predjela Hrvatske uzduž jadranske obale (Pavešić i Puškarić, 2003). Njihova kultura počinje se razvijati oko 800. godine prije Krista, te je tada ogulinski kraj bio u sustavu srednje japodske oblasti koja se prostirala na tlu današnje Like.

U 1. stoljeću prije Krista počinje Rimsko Carstvo osvajati ova područja, te su sačuvani mnogobrojni ostaci Japoda i Rimljana (Pavešić i Puškarić, 2003). Ogulinsko-modruška udolina tada je pripadala provinciji Dalmaciji kao njezino rubno područje.

Od 12. stoljeća pa dalje povijesni izvori o ogulinskom kraju vezani su uz Modruš (slika 2) i njegovu ulogu u društvenom i crkvenom pogledu (Luketić, 1994). U srednjem vijeku tu se nalazi središte župe koju je krčki knez Bartol Frankopan dobio 1193. od hrvatsko-ugarskog kralja Bele III. Frankopani su gospodari Modruša do turske invazije (Luketić, 1994). Župa Modruš također je bila jedno od glavnih središta glagoljaštva.

Slika 2. Modruška gradina (www.vrilo-mudrosti.hr)

Bernardin Frankopan je u svom gradu Modrušu, novosagrađenom gradu Ogulinu označio granice između Modruša i Vitunja. Prvi povijesni spomen o Ogulinu kazuje i njegovo današnje ime. Na prvoj zemljopisnoj karti koju je izradio isusovac Stjepan Glavač 1673. godine Ogulin se naziva Julin grad, Đulin grad ili Zulumgrad² (Pavešić i Puškarić, 2003).

Nakon osnivanja grada Ogulina, umjesto Modruša, Ogulin postaje političko i vojno središte modruškoga kraja. U 15. i 16. stoljeću imao je isključivo obrambenu ulogu, pa su ogulinski kaštel tada zvali „Ključem kranjske“ (Vuković, 2016). Nakon reorganizacije Vojne krajine, Ogulin je 1746. godine postao sjedište 3. ogulinske pješake pukovnije. Nakon ukidanja Vojne krajine u Hrvatskoj je formirano osam županija, od kojih je jedna bila Modruško-riječka županija sa sjedištem u Ogulinu. Županija je ukinuta nakon donošenja Vidovdanskog ustava³.

Pretpostavlja se da ime Ogulin potječe od latinskog *ob gula*, što znači oko/iznad ponora ili ždrijela. No zbog krčenja šuma i ogoljavanja površina radi preglednosti u obrani grada, Ogulin je mogao dobiti ime i od glagola *guliti*, *guliti* (Magdić i sur., 2015).

Prvi poznati zapis o Zagorju ogulinskom nalazi se u *Urbaru*⁴ *Modruškom* iz 1486. godine, pravnom dokumentu namijenjenom modruškom vlastelinstvu. U njemu su popisani posjedi u obitelji Frankopan (Vuković, 2016). Urbar je izrađen po nalogu kneza Bernardina Frankopana (Salopek, 1999). Među spominjanim dijelovima sadašnjega Zagorja, spominje se jedino selo Vukovići, a od ostalih sadašnjih naselja spominje se selo Ribarih (Ribarići), te selo Puškarić (Donji Puškarići) (slika 3).

² Prema djevojci koja se zbog nesretne ljubavi sunovratila u ponor rijeke Dobre.

³ Prvi ustav Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca.

⁴ Pravni akt u kojemu se u doba feudalizma regulirao odnos između vlastelina i podanika.

Slika 3. Zagorje Ogulinsko - naselja prezimenima (Vuković, 2016)

Luketić (1994) navodi da je selo Vuković, po pričanju starih mještana, najstarije selo u Zagorju. Smješteno je na višim predjelima, dok su niži predjeli bili često poplavljeni, stoga i nesigurni za stanovanje.

Drugi značajan pisani dokument o Zagorju, također je vezan uz Modruš. Radi se o ispravi koju oko 1500. godine izdaje Bernardin Frankopan. Zahvaljujući potkovastom obliku zagorskog kraja, zemljopisno gledano otvorenog samo prema Ogulinu, Zagorje je sačuvalo svoje homogeno stanovništvo i ostalo najhomogenije mjesto ogulinskog kraja (Luketić, 1994).

Nakon ukidanja vojne krajine, stanovništvo koje je ostalo u ovim krajevima bavi se isključivo poljodjelstvom. Seoske kućne zadruge⁵ propadaju, te se pretvaraju u pojedinačne seoske posjede. Glavna industrijska djelatnost zasnivala se na iskorištavanju šumskog bogatstva, a stvaranje industrije uglavnom je ostajalo na otvaranju manjih zanatskih radionica, pilana i mlinova.

⁵ Zajedničko kućanstvo koje povezuje više obitelji.

Nakon prvog i drugog svjetskog rata, Zagorčani su sami počeli graditi ceste, škole i druge objekte. Mnogi su otišli u veća središta trbuhom za kruhom, ali ih je većina srcem vezana uz rodno mjesto, te se rado vraćaju i pomažu njegov napredak.

Smatra se da je ime „Zagorje“ proizašlo iz zemljopisnog položaja mjesta, okružen s tri strane gorama (Vuković, 2016).

4. MATERIJAL I METODE

4.1. Obuhvat istraživanja

Istraživanje je provedeno u selu Ivanci koje je dio Zagorja ogulinskog. Na istoku mjesta nalaze se Oštarije i Josipdol, na južnoj strani dominira gradina Modruša, a na zapadu prema Drežnici, Breznom i Bjelskom prostire se Zagorska kosa i ostali obronci Velike Kapele (Luketić, 1994). Mjesto je smješteno u obliku konjske potkove, na takav način da je otvoreno jedino u smjeru grada Ogulina. U središnjem dijelu izvire i dominira rijeka Zagorska Mrežnica (Vuković, 2016). Kraj je bogat čistim izvorima, vodotocima i jezercima, među kojima je najveće Šmitovo jezero. Do danas u ovom kraju nije izgrađeno nešto što bi stanovništvu omogućilo stabilnu egzistenciju, no postupnom izgradnjom prateće infrastrukture stvoreni su uvjeti za podizanje gospodarskih objekata.

Grad Ogulin je smješten u središtu kontinentalne Hrvatske, između Zagreba i Rijeke (Janjanin i Vučić, 2014). Nad ogulinskim krajem dominira planina Klek visoka 1182 m. Nastao je u prostranoj kotlini kojom teku dvije rijeke: Dobra i Zagorska Mrežnica. Obuhvaća površinu od 542,32 km², te prema popisu iz 2011. godine broji oko 14.000 stanovnika. Ovo je tipično prijelazno područje koje ne pripada izravno Gorskom kotaru, ni Lici, ni Kordunu, niti Gornjem Pokuplju (Pavešić i Puškarić, 2003). Riječ je o Ogulinsko-modruškoj udolini koja zajedno s Likom i Gorskim kotarom čini veću zemljopisnu cjelinu – Gorsku Hrvatsku. Glavna gospodarska djelatnost ogulinskoga kraja je vezana uz iskorištenje šuma, preradu drveta, industriju kamena, obrtništvo, znanost i turizam (Vuković, 2016).

4.1.1. Klima

Na klimatske karakteristike Ogulinsko-modruške udoline utječe upravo gorsko okružje i blizina Primorja sa zapadne i panonskog prostora s istočne strane. Ogulin se nalazi na rubnom području kontinentalne klime, koja prelazi u planinsku. Klimu ovoga kraja karakteriziraju izraženija ljetna i zimska doba godine. Prosječna zimska temperatura spušta se ispod 0°C. Ogulinski kraj ističe se niskim temperaturama zimi, koje ponekad dosegnu vrijednost ispod -25°C (Luketić, 1994). Za vrijeme ljetnih mjeseci, tijekom dana temperatura se kreće oko 20°C, a dosegne i do 30°C. Količine padalina dosežu i do 1600-1700 mm ljeti. Dolazi do razmjerne razlike dnevnih i noćnih temperatura, što rezultira pojavom rose ljeti, a mraza zimi. Od vjetrova su tipični bura (suh i hladan vjetar), te jugo (topao i vlažan vjetar) (Pavešić i Puškarić, 2003).

4.1.2. Reljef

Ogulinski kraj leži u sjeveroistočnom graničnom području krškog dijela Dinarida (Pavešić i Puškarić, 2003). Tijekom mezozoika ogulinski kraj bio je preplavljen plitkim, toplim morem. Današnja slika reljefa posljedica je krških i fluvijalnih činitelja. Zagorski reljef čine doline i uzvisine, po kojima su smješteni zaseoci. To su rubne strmine kojima se gore pretvaraju u brežuljke s obradivim površinama. Plodna, koritasta, dolomitna udolina bogata je šumom i pašnjacima, pa su razvijeni stočarstvo i poljodjelstvo (Luketić, 1994). Tla su fluvijalna i fluvijalno-krška. Krški fenomeni koji se pojavljuju su – škrape, vrtače, udoline i glavice.

4.1.3. Tlo

Na ovome području prevladavaju lesivirana ili isprana tla, ali pojavljuju se crvenica i crnica. Ovo je krška regija građena uglavnom od vapnenca. Prevladavaju podzoli na kojima učestale padaline odnose sitan materijal s površine, te na taj način smanjuju kakvoću i plodnost tla⁶. Crnica je glavno obilježje strukture zemljišnog pokrova Gorskog

⁶ www.agroklub.com/agropedija/zemljiste/tlo-gorske-regije-12. Pristupljeno 10. srpnja 2016.

kotara. U šumama u okruženju Ličkog polja značajnog udjela imaju crvenice (Rauš, 1992).

4.1.4. Vegetacija

Opće vegetacijske značajke zagorskoga kraja su izrazita ozelenjenost i gusta pošumljenost. Šumska područja zauzimaju visoke reljefne okvire, a dno je pod poljoprivrednim zemljištima. Uslijed antropogenog utjecaja i ekoloških čimbenika postoji veliki broj šumskih zajednica: hrast, grab, lijeska, divlja trešnja, klen, glog, jasen, javor, bukva, jela, smreka, bor, drijen, topola i dr. od domaćih voćaka zastupljene su: jabuke kruške šljive, orasi, trešnje i dud (Luketić, 1994). Nekada su ovdje postojali veliki vinogradi, a danas su ostale poneke loze oko kuća.

4.1.5. Arhitektura

Na području sela Ivanci, u prošlosti su se gradile prizemne, drvene kuće (slika 4 i slika 5) pokrivene drvenim dašćicama (*drvena šindra*). Imale su male prozore kako bi se zimi lakše zagrijale, a ljeti zadržavale hladniji zrak unutra. Podovi su bili zemljani. Ulazna vrata bila su na sredini duže strane kuće, gdje je kad se uđe, bila kuhinja, a lijevo i desno sobe. Kasnije su se počele pokrivati crijepom. Danas, u moderno doba, kuće su zidane od opeke, prekrivene limom ili crijepom, višekatnice. Kuće imaju dvorišta sa ili bez gospodarskih objekata. Povrtnjaci su nekada bili maleni i pored kuće, ograđivani zbog životinja, a danas gotovo svaka kuća ima veliku oranicu s glavnim povrtnim usjevom ili žitaricama, te manji povrtnjak koji se nalazi uz oranicu (slika 6).

Slika 4. Prikaz drvene kuće (Boban, 2016)

Slika 5. Prikaz drvene kuće (Boban, 2016)

Slika 6. Prikaz oranica i kuća u pozadini (Boban, 2016)

4.2. Metode rada

U svrhu pisanja ovoga rada provedeno je intervjuiranje starijih mještana sela Ivanci u njihovim kućama, te terensko istraživanje.

Intervjuiranje je provedeno prema strukturiranom upitniku od sedamnaest pitanja, koji se nalazi u prilogu (prilog 1). Intervjui su provedeni 09.06.2016. godine s 5 stanovnika sela Ivanci, koji su tamo i rođeni. Kazivači su intervjuirani u svojim kućama, a oni su: Julka Ivanac (rođ. 1938.), Ivanka Rendulić (rođ. 1953.), Mira Ivanac (rođ. 1958.), Ljerka Vuković (rođ. 1962.), te Dražen Gerovac (rođ. 1965.).

Terensko istraživanje provedeno je u svrhu inventarizacije 10 okućnica u razdoblju od 04.04.2016. godine do 30.06.2016. godine. Od njih 10 jedna je kuća za odmor (vikendica), jedna tek sagrađena, šest starih, seoskih kuća (jedna je napuštena), te dvije novo obnovljene kuće. Starije kuće izgrađene su 50-ih godina, novije 70-ih, no u selu se nalaze i ostaci kuća koje su građene nakon Drugog svjetskog rata (slika 7). Svi inventarizirani prostori su zabilježeni fotografiranjem, a fotografije se nalaze u prilogu (prilog 2).

Prilikom inventarizacije određene su biljne vrste, njihova taksonomska pripadnost i porijeklo utvrđeni su temeljem literature (Brickell, 2006; Freutel, 2012; Hessayon, 2004; Himmelhuber i Seitz, 2012; Pejaković, 1975). Nomenklatura biljnih vrsta usklađena je prema bazi podataka Flora Croatica Database (2004). Sve biljne vrste svrstane su u tablice (tablica 1, 3, 4, 5 i 6) abecednim redom, a za svaku vrstu navedeni su sljedeći podaci:

porodica, porijeklo, je li vrsta utilitarna ili ukrasna, te okućnica na kojoj je pronađena. Podaci o geografskom porijeklu preuzeti su iz Pejaković (1975), te iz baze podataka Flora Croatica Database (2004).

Terensko istraživanje obuhvatilo je bilježenje veličine okućnica u metrima kvadratnima, postotka njihove izgrađenosti, postotka prekrivenosti stazama, te drugih objekata viđenih i izgrađenih na parceli. Do ovih podataka došlo se obilaskom okućnica, te razgovorom s vlasnicima parcela.

Obilaskom sela Ivanci utvrdilo se koje su biljne vrste prisutne na istraživani okućnicama, kakav je odnos autohtonih, odnosno alohtonih biljnih vrsta, kao i prisutnost ukrasnih, odnosno utilitarnih biljnih vrsta. Nakon inventarizacije, biljke su podijeljene prema kategorijama: jednogodišnje i dvogodišnje biljne vrste, trajnice i geofiti, grmlje, te drvenaste biljne vrste.

Slika 7. Prikaz kuće u ruševnom stanju sagrađene prije Drugog svjetskog rata (Boban, 2016)

5. REZULTATI RADA

5.1. Rezultati intervjua

U ovom radu korišten je intervju sa strukturiranim pitanjima radi dobivanja informaciju o nekadašnjem životu u selu, o izgledu okućnica i vrtova, o običajima i načinu privređivanja. Intervjuirani su stanovnici koji su tamo rođeni i ostali živjeti, ali i oni koji su se nakon određenog razdoblja života preselili u veću sredinu, u grad. Intervjui su provedeni u kućama kazivača.

Na pitanje kako se i od čega nekad živjelo, kazivači objašnjavaju da su živjeli od radova na polju i u šumi, te od životinja koje su sami uzgajali. Gđa. Vuković govori: *Dizalo se rano s izlaskom sunca. Išlo se spavati sa zalaskom. Djeca su pomagala u poslu, nosila su vodu sa Rupećice (izvor u selu Ivanci), nosila drva u kuću po zimi, a ljeti išla s blagom na pašu.* Gđa. Rendulić je objasnila: *Ljudi su imali blago, vole, krave i ovce, a uzgajali su krumpir, kukuruz, fažol i šenicu. Zelje se kisalo, a svaka je familija imala po jedno prase jer se više ni moglo.* Napomenuli su još kako nisu svi imali voćare zbog mraza koji bi ih potukao. Također su brali iglice smreke, te od njih radili domaći sirup, koji se koristi protiv kašlja.

Vrtove su, kažu, naravno imali. Gđa. Rendulić je rekla: *Tuj su rasle gergine, divlje ruže, perunike, žute i bijele rožice.* Gđa. Ivanac je dodala: *Kemu je ispred kuće nikla zmijina trava, taj nikad ni imal zmij oko kuće. Ja tuj imam još u kanti sisvetice jer su tako lipe kad procvitaju.* Od povrtnih kultura uzgajali su rajčice, paprike, krumpir, kukuruz, ječam, zob, luk, češnjak, krastavce, svega pomalo, uglavnom koliko je tko mogao. Od cvjetnih vrsta spominju još *lipe dečke, lipe kate, srdašca i karanfile.*

Vrtovi su bili bliže kućama, te ograđeni živicom, pletenim ili drvenim plotom. Neki su ograđivali i povrtnjake kako bi ih zaštitili od kokoši. G. Gerovac je rekao da su dvorišta bila organizirana ovako: *Kuća, dvor, štala, voćar i ograđeni vrt. U vrtu je bilo merlina, luka, boba, česna i umorki. Seno se dizalo u pant (štala,), a bilo je i puno stogova i lovnica (trava od otkosa kosom, koja stajala u redovima).* Imali su *šajere (štale), i guvno (mjesto za blago).* Gđa. Ivanac je još objasnila koje su sve voćne vrste imali u svojim vrtovima: *Od voćak smo imali jabuk, šljiv, črišanj i oriji.*

Zatim sam ih pitala što se nosilo u crkvu, a što na groblje. Odgovorili su da se nosilo sve ono što su imali u svojim vrtovima, a na groblje su uz cvijeće nosili i obične bijele svijeće. Gđa. Ivanac se sjetila: *Kad se znalo pojt na groblje, nosile su se sisvetice sa zelenimi flašami koje su se popikavale uz rub groba. Pri nam se još u čoške znalo upiknut rožic, al to za sisvete. Tili smo i križ okitit kad su bile sisvete.* Kad je bila Cvjetna nedjelja, u crkvu su nosili, kako oni kažu, *božje drvce-vražje perce* (božikovina), *dren*, te *zimzelen*. Mlade djevojke i djeca umivala su se u vodi posutoj cvijećem, da bi ostala lijepa i mladolika lica.

Niti njima svatovi i vjenčanja nisu bila bilo što. Gđa. Rendulić se prisjeća: *Mlada je bila u haljni sa šlajerom, imala je puket, a svatovi su imali zimzelen ili ružmarin. A kad bi došli ljudi iz vana, tili bi donest smokav, ako je neki od nas, onda je to bil samo krumpir il nešto kaj smo tili imat. A kasnije su već došle umjetne kitice.*

Vrtovi nisu imali popločenja, posebne staze, već: *samo je tila bit stazca med gredicami*, govori gđa. Ivanac. Umjetnog gnojiva za biljke nije bilo, već se to radilo prirodnim, stajskim gnojem (*đubar*) ili čak ljudskim fekalijama (*zahod*) koje su se sakupljale u posebnim kantama (*kasela*). Nisu imali niti sredstva za zaštitu biljaka, pa kaže gđa. Ivanac da su krumpir njezine bake štitile ovako: *Protiv zlatič smo sadili konoplju, onako med redovi. To se radilo do nedavno pri nam, ali neki su nas ljudi tili prijaviti, pa sada više ne, a i ima ti svakakvi umjetni stvari, pa onda kupimo to. A kad je tek došal umjetni gnoj, zvali smo ga umet.* Gđa. Vuković je još dodala da su koristili koprivu kao zaštitno sredstvo, dok je gđa. Rendulić rekla: *Između redova kuruza, sadil se duvan.* Konoplju su još koristili za izradu tkanine i kolača (konopljača).

Najviše su imali travnatih površina koje su se kosile ručno kosama, ili su travu jele kokoši, guske i patke (*race*). G. Gerovac je još dodao: *Tamo kadi je bilo blago, travu ni trebalo kosit.* Pošto su ljudi većinom išli pješice, postojale su utabane staze i prečaci.

Jedna od posebnosti ovoga kraja je svakako i specifični govor, koji sam zabilježila intervjuirajući lokalno stanovništvo, sa svrhom očuvanja tradicije, te lokalnih naziva za pojedine biljne vrste (tablica 1).

Govor Zagorja pripada skupini vrlo rijetkih i stoga posebice zanimljivih govora kojima se isprepliću sva tri hrvatska narječja: čakavsko, kajkavsko i štokavsko (Luketić,

1994). Iako stanovnici često koriste *kaj*, najmanje je u njihovom govoru kajkavskoga narječja, a cijeli govor temelji se na čakavskom.

Tablica 1 Latinski i lokalni nazivi biljnih vrsta

Latinski naziv	Lokalni naziv
<i>Allium sativum</i> L.	česan
<i>Brassica oleracea</i> L.	zelje
<i>Buxus sempervirens</i> L.	zimzelen
<i>Callistephus chinensis</i> (L.) Nees	lipe kate
<i>Cucumis sativus</i> L.	umorak
<i>Dahlia variabilis</i> (Willd.) Desf.	gergina
<i>Daucus carota</i> L.	merlin
<i>Dicentra spectabilis</i> (L.) Lem	srdašce
<i>Euphorbia lathyris</i> L.	zmijina trava
<i>Hordeum vulgare</i> L.	jačmen
<i>Ilex aquifolium</i> L.	božje drvce-vražje perce
<i>Impatiens balsamina</i> L.	lipi dečko
<i>Juglans regia</i> L.	orij
<i>Nicotiana tabacum</i> L.	duvan
<i>Phaseolus vulgaris</i> L.	fažol
<i>Prunus avium</i> L.	črišnja
<i>Quercus</i> sp.	rast
<i>Triticum aestivum</i> L.	šenica
<i>Zea mays</i> L.	kuruz

Intervjuiranjem još saznajem zanimljive legende o Šmitovom jezeru (slika 8). U Zagorju Ogulinskom postoji jedno jezero koje se prije zvalo Zeleno jezero, upravo zbog toga što je vrlo duboko i njegova je boja tamno zelena (Kolić, 2013). Jezero je smješteno na padini Velike Kapele i duboko je oko 60 metara. Ima oblik srca za vedrog vremena, oko podneva. Pored jezera se nalazi izvor Rupećica, karakteristično po pronalasku

čovječje ribice, rijetkosti ovih krševitih krajeva. Priča govori da ime jezera dolazi od Dragana Šmita. Naime, stanovnici kažu kako je prije bio običaj odlaziti iz rodnoga mjesta i nekome služiti. Tako je jedna djevojka otišla i upoznala gospodina Šmita, te se s njime vratila u Zagorje, na Zeleno jezero, koje je kasnije nazvano Šmitovo jezero.

Slika 8. Šmitovo jezero (Boban, 2016)

Druga legenda kaže (Kolić, 2013):

Predaja kaže da je u davna, davna, davna vremena u Zagorju živio jedan zao čovjek kojemu su seljani trebali s Modruške gradine nositi jednu djevojku kao žrtvu. Tada se pojavio sv. Juraj na konju i zaratio s njegovim zmajem na Šmitovome jezeru. Borba je bila teška i iscrpljujuća, ali sv. Juraj na kraju je uspio pobijediti i ubio je zmaja. Otisak konjskoga kopita ostao je vječno urezan u stijeni u jezeru, a kamenje se zažarilo i otisak djevojčine noge također je vječno ostao otisnut u kamenu.

Istraživanjem literature doznajem još i ovo (Puškarić, 2014):

Na blagdan Sv. Nikole djeca su se darivala jabukama, orasima, lješnjacima, šibom, a ponegdje i novcem. (...) Na blagdan Sv. Lucije sadi se pšenica, koja predstavlja novorođenoga kralja. (...) Za vrijeme došašća redovito se išlo na mise zornice, a za osvjetljavanje puta koristile su se luči, zapaljene, rascjepkane palice od osušenog ljeskovog drveta (...) Za vrijeme Božića, muškarci odlaze u šumu po božićno drvece,

najčešće smreku i jelu ili bor. Ono se kitilo jabukama i orasima, po mogućnosti omotanim u papir svjetlucave boje, kao i češerima. (...) stariji se sjećaju, da onaj član obitelji koji nije otišao na misu polnoćku, ostaje kod kuće, te na prvi zvon crkvenog zvona osadi jedno zrno kukuruza, na drugi zvon drugo, a na treći treće zrno. Tri zrna su predstavljala tri tjedna po Jurjevi. Ono zrno koje bi najbolje izraslo, pokazivalo bi u kojem tjednu treba saditi kukuruz nakon Jurjeve. (...) Na blagdan rođenja sv. Ivana Krstitelja djevojke su od ivančica i drugog poljskog cvijeća plele vijenac koji su potom bacale na krov kuće – na kojem se redu cigle vijenac zaustavio, za toliko godina se djevojka treba udati. (...) za sprovod mlade osobe pleo se vijenac od zimzelenih grana i poljskog cvijeća.

5.2. Rezultati inventarizacije

Rezultati inventarizacije 10 okućnica zabilježeni su terenskim obilaskom sela Ivanci. Ispred svih 10 kuća, vrt s ukrasnim biljnim vrstama nalazi se ispred ili pokraj same kuće (tako da je vidljiv prolaznicima), zatim, svaka kuća ima dvorište koje je uglavnom prekriveno travnjakom. Pokraj ili iza kuće nalaze se stabla voćaka, dok se povrtnjaci nalaze nedaleko od same kuće, ali u blizini oranica na kojima se uzgajaju ratarske kulture (pšenica, kukuruz) i glavni povrtni usjevi (kupus i krumpir).

Tablica 2 prikazuje veličinu svake okućnice u metrima kvadratnima, postotak izgrađenosti, postotak prekrivenosti stazama, te objekte koji se nalaze na parceli. Prosječna veličina istraživanih okućnica je 1.130 m², prosječna vrijednost izgrađenosti je 10%, prekrivenost stazama je 3,16%, te je objekt koji se uz same kuće najčešće pojavljuje štala (slika 9), zatim slijede garaža i kukuruzana (slika 9). Staza na istraživanim okućnicama gotovo i nema, a na mjestima gdje je zabilježeno, radi se o običnom popločenju (slika 10) do ulaznih vrata ili asfaltu.

Tablica 2. Prikaz veličina okućnica, postotka izgrađenosti, postotka pokrivenosti stazama i drugih objekata na parceli

Redni broj vrta											
Veličina okućnice/predvrta	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	Prosjek
Površina (m ²)	800	900	1000	400	1200	1300	800	1400	2000	1500	1130
Postotak izgrađenosti (%)	10	7	10	10	15	10	10	5	15	8	10
Postotak pokrivenosti stazama (%)	0,1	0	15	0	0	1	5	5	5	0,5	3,16
<u>Objekti na parceli</u>											
Kuća	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	10
Pečenjara	+	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Garaža	-	-	+	-	-	+	+	-	-	-	3
Štala	-	-	+	-	+	+	+	+	+	-	6
Kukuruzana	-	-	-	-	-	+	+	-	+	-	3
Gospodarska zgrada	-	-	-	-	-	-	-	-	+	+	2

Slika 9. Štala i kukuruzana (Boban, 2016)

Slika 10. Prikaz popločene staze (Boban, 2016)

Tablica 3 prikazuje zastupljenost jednogodišnjih i dvogodišnjih biljnih vrsta. Pronađene su 24 vrste iz 14 porodica. Isključivo utilitarnu ulogu ima 18 biljnih vrsta iz 9 porodica. One se na okućnicama pojavljuju na manjim parcelama pored kuće ili oranicama (veći usjevi). Najviše utilitarnih vrsta ima iz porodice *Apiaceae*, a najmanje iz porodica *Asteraceae* i *Brassicaceae*. Najmanje zastupljena utilitarna vrsta je pšenica (*Triticum aestivum* L.), koja se pojavljuje na samo dvije oranice istraživanih okućnica, zatim slijede tikvica (*Cucurbita pepo* L.), paprika (*Capsicum* sp.) i kukuruz (*Zea mays* L.). Isključivo ukrasnu ulogu ima 6 biljnih vrsta iz 6 porodica. Samo jednom pojavljuje se unakrsnolisna mlječika (*Euphorbia lathyris* L.) (slika 11), dok je božur (*Paenonia officinalis* L.) najzastupljeniji.

Slika 11. *Euphorbia lathyris* L. (Boban, 2016)

Tablica 3. Zastupljenost jednogodišnjih i dvogodišnjih biljnih vrsta

JEDNOGODIŠNJE I DVOGODIŠNJE BILJNE VRSTE															
PORODICA	VRSTA	Porijeklo	Ukrasna	Utilitarna	Redni broj vrta										Ukupno
					1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	
Alliaceae	<i>Allium cepa</i> L.	Azija	-	+	-	+	+	-	+	+	+	+	+	+	8
	<i>Allium sativum</i> L.	Azija	-	+	-	+	+	-	+	+	+	+	+	+	8
Amaranthaceae	<i>Beta vulgaris</i> L.	Europa	-	+	-	+	+	-	+	+	+	+	+	+	8
	<i>Beta vulgaris</i> L. ssp. <i>Vulgaris</i>	Europa	-	+	-	+	+	-	+	+	+	+	+	+	8
Apiaceae	<i>Apium graveolens</i> L.	Europa	-	+	-	+	+	-	+	+	+	+	+	+	8
	<i>Daucus carota</i> L.	Azija	-	+	-	+	+	-	+	+	+	+	+	+	8
	<i>Petroselinum crispum</i> (Mill.) A. W. Hill	Europa	-	+	-	+	+	-	+	+	+	+	+	+	8
Asteraceae	<i>Lactuca sativa</i> L.	Europa	-	+	-	+	+	-	+	+	+	+	+	+	8
Brassicaceae	<i>Brassica oleracea</i> L.	Europa	-	+	-	-	+	-	+	+	+	+	+	+	7
Cucurbitaceae	<i>Cucurbita pepo</i> L.	Amerika	-	+	-	-	+	-	+	+	-	+	+	+	6
	<i>Cucumis sativus</i> L.	Azija	-	+	-	+	+	-	+	+	+	+	+	+	8
Euphorbiaceae	<i>Euphorbia lathyris</i> L.	Europa, Afrika, Azija	+	-	-	-	-	-	-	-	+	-	-	-	1
Fabaceae	<i>Phaseolus vulgaris</i> L.	Srednja Amerika	-	+	-	+	+	-	+	+	+	+	+	+	8
	<i>Pisum sativum</i> L.	Europa, Azija	-	+	-	-	+	-	+	+	+	+	+	+	7
Geraniaceae	<i>Pelargonium peltatum</i> L.	Afrika	+	-	-	-	+	-	+	-	-	+	+	+	5
Onagraceae	<i>Oenothera biennis</i> L.	S. Amerika	+	-	-	-	+	-	-	+	+	-	-	-	3
Poaceae	<i>Triticum aestivum</i> L.	Afrika, Azija	-	+	-	-	-	-	-	+	-	-	+	-	2
	<i>Zea mays</i> L.	Srednja Amerika	-	+	-	-	-	-	+	+	+	+	+	+	6
Ranunculaceae	<i>Paeonia officinalis</i> L.	Europa	+	-	+	-	+	-	-	+	+	+	+	+	7
Solanaceae	<i>Capsicum</i> sp.	Europa	-	+	-	-	-	-	+	+	+	+	+	+	6
	<i>Petunia hybrida</i> Vilm.	S. Amerika	+	-	-	-	+	-	-	-	-	+	+	-	3
	<i>Solanum tuberosum</i> L.	Južna Amerika	-	+	-	-	+	-	+	+	+	+	+	+	7
	<i>Solanum lycopersicum</i> L.	Južna Amerika	-	+	-	-	+	-	+	+	+	+	+	+	7
Violaceae	<i>Viola tricolor</i> L.	Europa	+	-	-	-	+	-	-	-	-	+	-	+	3

Tablica 4 prikazuje popis trajnica i geofita na deset istraživanih okućnica prema njihovom porijeklu, ukrasnoj ili utilitarnoj ulozi, te broju ponavljanja na okućnicama. Broji ukupno 31 vrstu i 19 porodica. U svim vrtovima pojavljuju se jaglac (*Primula vulgaris* Huds.) (slika 12) i ljubičica (*Viola odorata* L.) (slika 13), dok se ukrasni luk (*Allium aflatunense* B. Fedtsch.), hosta (*Hosta plantaginea* (Lam.) Asch.), kniphofia (*Kniphofia* Moench.), sisvetica (*Chrysanthemum* sp.), bijeli ljiljan (*Lilium candidum* L.), te jagoda (*Fragaria* L.) pojavljuju samo jednom. Najviše biljnih vrsta ima iz porodice *Rosaceae*, zatim slijede *Asteraceae*, *Iridaceae* i *Liliaceae*. Većina biljaka ima ukrasnu ulogu u vrtovima.

Slika 12. *Primula vulgaris* Huds. (Boban, 2016)

Slika 13. *Viola odorata* L. (Boban, 2016)

Tablica 4. Zastupljenost trajnica i geofita

TRAJNICE I GEOFITI																
PORODICA	VRSTA	Porijeklo	Ukrasna	Utilitarna	Redni broj vrta										Ukupno	
					1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.		
<i>Amaryllidaceae</i>	<i>Allium aflatunense</i> B. Fedtsch.	Azija	+	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	+	-	1
	<i>Narcissus</i> sp.	Europa, S. Amerika, Azija	+	-	+	-	+	-	-	-	+	+	+	+	+	6
<i>Apocynaceae</i>	<i>Vinca minor</i> L.	Europa	+	-	+	-	+	-	-	+	-	-	-	-	+	4
<i>Asparagaceae</i>	<i>Hosta plantaginea</i> (Lam.) Asch.	Azija	+	-	-	-	+	-	-	-	-	-	-	-	-	1
<i>Asphodelaceae</i>	<i>Kniphofia</i> Moench.	S. Amerika	+	-	+	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
<i>Asteraceae</i>	<i>Calendula officinalis</i> L.	Europa	+	+	+	-	+	-	-	-	+	+	+	+	+	6
	<i>Chrysanthemum</i> sp.	Europa, Azija	+	-	-	-	-	-	-	-	+	-	-	-	-	1
	<i>Leuchantemum vulgare</i> Liam.	Europa, Azija	+	-	+	-	-	-	-	-	+	-	-	-	-	2
<i>Begoniaceae</i>	<i>Begonia semperflorens</i> L.	J. Amerika, Azija	+	-	-	-	+	-	+	-	-	+	-	+	+	4
<i>Brassicaceae</i>	<i>Iberis sempervirens</i> L.	Europa	+	-	-	-	+	-	-	-	+	-	+	-	-	3
<i>Caryophyllaceae</i>	<i>Cerastium tomentosum</i> L.	Europa	+	-	+	-	+	-	-	+	+	-	+	+	+	6
<i>Crassulceae</i>	<i>Sempervivum tectorum</i> L.	Europa	+	-	-	-	+	-	-	-	+	-	-	+	+	3
<i>Cyperaceae</i>	<i>Carex ornithopoda</i> 'Variegata'	Europa	+	-	-	-	+	-	+	-	+	-	+	-	-	4

<i>Hemerocallidaceae</i>	<i>Hemerocallis fulva</i> L.	Azija	+	-	+	-	+	-	-	-	+	-	-	-	3
<i>Iridaceae</i>	<i>Dianthus</i> 'Pink Jewel'	Srednja Amerika	+	-	+	-	+	-	-	+	+	-	+	+	6
	<i>Gladiolus communis</i> L.	Afrika, Azija, Europa	+	-	+	-	-	-	-	+	+	-	-	-	3
	<i>Iris germanica</i> L.	Europa	+	-	+	+	+	-	-	-	+	-	+	+	6
<i>Lamiaceae</i>	<i>Stachys byzantina</i> K. Koch	Euroazija	+	-	+	-	+	-	-	-	+	-	-	-	3
<i>Liliaceae</i>	<i>Hyacinthus orientalis</i> L.	Azija	+	-	-	-	+	-	-	-	+	-	+	+	4
	<i>Lilium candidum</i> L.	Europa	+	-	+	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
	<i>Tulipa</i> sp.	Euroazija	+	-	+	-	+	-	-	-	+	+	+	+	6
<i>Malvaceae</i>	<i>Alcea rosea</i> L.	Azija	+	-	-	-	-	-	-	-	+	-	+	-	2
<i>Papaveraceae</i>	<i>Dicentra spectabilis</i> (L.) Lem	Europa	+	-	-	-	-	-	-	-	+	-	+	-	2
<i>Poaceae</i>	<i>Cortaderia selloana</i> Asch. & Graebn.	S. Amerika	+	-	+	-	+	-	-	-	-	-	-	-	2
<i>Primulaceae</i>	<i>Primula vulgaris</i> Huds.	Europa	+	-	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	10
<i>Ranunculaceae</i>	<i>Paeonia officinalis</i> L.	Europa	+	-	+	-	+	-	-	+	+	+	+	+	7
<i>Rosaceae</i>	<i>Fragaria</i> L.	Europa	+	+	-	-	+	-	-	-	-	-	-	-	1
	<i>Fragaria vesca</i> L.	Europa	+	+	+	+	+	-	+	+	+	+	+	+	9
	<i>Rosa</i> sp.	Azija	+	-	-	-	+	-	-	-	+	+	+	+	5
	<i>Rosa canina</i> L.	Europa, Azija, Afrika	+	-	-	+	-	+	-	-	-	-	+	-	3
<i>Violaceae</i>	<i>Viola odorata</i> L.	Europa, Azija	+	-	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	10

Tablica 5 prikazuje zastupljenost grmolikog bilja u vrtovima. Ukupno ima 13 vrsta i 8 porodica. Najzastupljenije vrste su šimšir (*Buxus sempervirens* L.) i forzicija (*Forsythia × intermedia*) (slika 14), dok je najmanje pajasmina (*Philadelphus coronarius* L.) i lijeske (*Corylus maxima* L.) (slika 15). Najviše vrsta ima iz porodica *Oleaceae* i *Lamiaceae*. Od zabilježenih vrsta, samo lijeska ima i utilitarnu i ukrasnu ulogu u vrtu.

Slika 14. *Forsythia × intermedia*
(Boban, 2016)

Slika 15. *Corylus maxima* L.
(Boban, 2016)

Tablica 5. Zastupljenost grmlja

GRMLJE															
PORODICA	VRSTA	Porijeklo	Ukrasna	Utilitarna	Redni broj vrta										Ukupno
					1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	
<i>Betulaceae</i>	<i>Carpinus betulus</i> L.	Azija, Europa	+	-	+	+	-	-	-	-	+	-	-	-	3
	<i>Corylus maxima</i> L.	Europa, Azija	+	+	-	-	+	-	-	-	-	-	-	-	1
<i>Buxaceae</i>	<i>Buxus sempervirens</i> L.	Afrika, Azija, Europa	+	-	+	-	+	-	-	-	+	+	+	+	6
<i>Celastraceae</i>	<i>Euonymus fortunei</i> 'Emerald gold'	Azija	+	-	-	-	+	-	+	-	-	+	+	-	4
<i>Cupressaceae</i>	<i>Thuja columnia</i> L.	Azija, S. Amerika	+	-	-	-	+	-	+	-	-	+	+	+	5
<i>Hydrangeaceae</i>	<i>Hydrangea macrophylla</i> (Thunb.) Ser.	Azija	+	-	-	-	+	-	-	+	+	-	-	+	4
<i>Lamiaceae</i>	<i>Lavandula angustifolia</i> Mill.	Europa	+	-	-	-	+	-	-	+	-	-	+	-	3
	<i>Rosmarinus officinalis</i> L.	Europa	+	-	-	-	+	-	-	-	-	-	+	-	2
<i>Oleaceae</i>	<i>Forsythia x intermedia</i>	Europa	+	-	+	+	+	-	-	+	-	+	+	+	7
	<i>Philadelphus coronarius</i> L.	Azija	+	-	+	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
	<i>Syringa vulgaris</i> L.	Europa	+	-	-	-	+	-	-	-	+	-	+	-	3
<i>Rosaceae</i>	<i>Cotoneaster horizontalis</i> Decne.	Azija	+	-	+	-	-	-	-	-	-	-	+	+	3
	<i>Chaenomeles japonica</i> (Thunb.) Spach	Azija	+	-	-	-	+	-	-	-	+	+	+	+	5

Tablica 6 prikazuje zastupljenost drvenastih vrsta na istraživanim okućnicama. U tablici se nalazi 12 vrsta, i 9 porodica. Najzastupljeniji su jabuka (*Malus domestica* Borkh.) i smreka (*Picea abies* L.). Drijen (*Cornus mas* L.) (slika 16) i vinova loza (*Vitis vinifera* L.) (slika 17) jedine su vrste u tablici koje imaju i utilitarnu i ukrasnu ulogu, dok je vinova loza ujedno i jedina drvenasta penjačica koja se pojavljuje u 8 vrtova. Na samo tri okućnice pojavljuju se trešnja (*Prunus avium* L.), višnja (*Prunus cerasus* L.) i orah (*Juglans regia* L.). Najviše su zastupljene drvenaste vrste iz porodice *Rosaceae*, radi se o voćnim vrstama.

Slika 16. *Cornus mas* L. (Boban, 2016)

Slika 17. *Vitis vinifera* L. (Boban, 2016)

Tablica 6. Zastupljenost drvenastih vrsta

DRVENASTE VRSTE															
PORODICA	VRSTA	Porijeklo	Ukrasna	Utilitarna	Redni broj vrta										Ukupno
					1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	
<i>Anacardiaceae</i>	<i>Rhus typhina</i> L.	S. Amerika	+	-	-	-	+	-	-	-	-	+	-	-	2
<i>Cornacaceae</i>	<i>Cornus mas</i> L.	Europa, Azija	+	+	-	-	-	-	+	+	+	-	-	-	3
<i>Juglandaceae</i>	<i>Juglans regia</i> L.	Europa	-	+	+	-	-	-	-	+	-	+	+	+	5
<i>Magnoliaceae</i>	<i>Magnolia aluminata</i> L.	S. Amerika, Azija	+	-	-	-	+	-	-	-	-	+	-	+	3
<i>Malvaceae</i>	<i>Hibiscus syriacus</i> L.	Azija	+	-	+	-	+	-	-	-	-	-	+	-	3
<i>Pinaceae</i>	<i>Picea abies</i> (L.) Karsten	Europa	+	-	-	+	+	+	+	+	+	+	+	+	9
<i>Rosaceae</i>	<i>Malus domestica</i> Borkh.	Azija	-	+	+	+	+	-	+	+	+	+	+	+	9
	<i>Prunus avium</i> L.	Euroazija	-	+	-	-	-	-	-	-	-	-	+	-	1
	<i>Prunus cerasus</i> L.	Europa, Azija	-	+	-	-	-	-	-	-	-	-	+	-	1
	<i>Prunus domestica</i> L.	Europa	-	+	-	-	+	-	+	+	+	+	+	+	7
<i>Tiliaceae</i>	<i>Tilia cordata</i> Mill.	Europa	+	-	+	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
<i>Vitaceae</i>	<i>Vitis vinifera</i> L.	Europa	+	+	+	+	+	-	-	+	+	+	+	+	8

Obilaskom sela Ivanci i inventarizacijom, zabilježeno je i unošenje modernih elemenata u vrtove, poput patuljaka i sličnih figura (slika 18). Time se daleko bježi od seoske tradicije, te vrtovi gube notu starine, ne odišući duhom prošlosti.

Slika 18. Moderni ukrasni elementi u vrtu (Boban, 2016)

6. RASPRAVA

U svrhu ovog istraživanja korištena je odgovarajuća literatura kako bi se skupilo što više podataka o gradu Ogulinu i selu Ivanci. Uspoređivalo se kako se i od čega živjelo prije s onime kako je danas. Tradicijski vrtovi uvjetovani su klimom i reljefom pojedinog područja, i upravo zbog toga svaki kraj ima jedinstvene okućnice. Oni su sastavni dio kulturne baštine nekoga kraja, i poželjno ju je što bolje sačuvati i prenositi dalje na buduće naraštaje.

Intervjuiranjem stanovnika sela Ivanci utvrđeno je da se nekada živjelo isključivo od rada na zemlji i u šumi, te od domaćih životinja koje su sami gojili. Na oranicama pored kuće uzgajale su se žitarice (ječam, raž, pšenica, kukuruz), te veće usjevne kulture poput krumpira i kupusa. Baš kao što je navela i Rajković (2015) u svome istraživanju na području grada Ozlja, u selu Ivanci, mali se povrtnjak također nalazio u samom dvorištu kuća, te je bio ograđen pletenim plotom zbog životinja (kokoši). U njemu su se uzgajale druge vrste poput mrkve, graha, rajčice, krastavaca, luka, češnjaka, paprike i sl. Voćne vrste uzgajale su se ispred ili pored kuća, a najčešće vrste bile su jabuka, orah, šljiva i kruška. U dvorištima nisu postojale opločene staze već samo trava, koju su pasle životinje (kokoši, patke, guske). Pošto su ljudi većinom pješačili, postojale su utabane staze i prečaci. Ukrasno bilje (tablica 1) uzgajalo se ispred kuća i tu su se mogle naći, kako kažu kazivači: *lipa kate, lipi dečki, srdašca, karanfili*.

Na inventariziranim okućnicama, staze i opločenja nisu zabilježena, a ako se i uočilo, to je bio isključivo asfalt ili obično opločenje samo do ulaznih vrata kuće. Što se tiče objekata koji se najčešće pojavljuju na parceli oko kuće, to su štala i kukuruzana, što navodi i Milakara (2012), te garaža.

Na području sela Ivanci na 10 inventariziranih okućnica ukupno je zabilježeno 80 biljnih vrsta, od toga 24 jednogodišnjih i dvogodišnjih, 31 geofita i trajnica, 13 grmolikih biljaka, 12 drvenastih biljaka, od kojih je samo jedna drvenasta penjačica, što navodi i Burić (2014). Biljne vrste pripadale su u 53 porodice i 71 rod. Baš kao i kod Rajković (2015), najzastupljenija porodica bila je *Rosaceae*, a to se može objasniti time što u tu porodicu spada veliki broj vrsta, u ovom istraživanju to su voćne vrste i ruže. S obzirom na porijeklo, većina biljaka potječe iz Europe i Azije.

Rezultati intervjua upućuju da se većinom uzgajalo utilitarno, a ne ukrasno bilje, kao što navodi i Rajković (2015), a što nije slučaj i kod Milakara (2012). Rezultati inventarizacije govore suprotno. To objašnjavam time što se danas selo moderniziralo, ljudi ga napuštaju, utilitarne vrste mogu pronaći u trgovačkim centrima i prema tome je manja potreba za vlastitim uzgojem. Ukrasne biljne vrste sve se više koriste kako bi okućnica izgledala ljepše i uređenije, do gotovo istoga zaključka došla je i Burić (2014).

Slične rezultate dobila je i Rajković (2015), koja je provodila istraživanje na području grada Ozlja. To objašnjavam time što ljudi napuštaju sela u želji za boljim životom, zapostavljajući tradiciju i stari način života. Razlog tome je modernizacija i manja potreba za uzgojem vlastitih utilitarnih biljnih vrsta jer su one danas dostupne bilo gdje.

Zadržavanju tradicije u selima, uvelike bi pomoglo bavljenje seoskim turizmom, jer takva vrsta turizma čuva okoliš i običaje određenoga kraja, potiče ekološku i autohtonu proizvodnju, razvija ruralno područje, te na taj način može pridonijeti zapošljavanju tamošnjega stanovništva. Čuva specifičnosti i arhitekturu toga kraja.

Temeljem intervjuiranja i terenskog istraživanja načinjen je standard za uređenje tipične okućnice sela Ivanci u skladu s tradicijom. Pored ili ispred kuća nalazile bi se drvenaste vrste kao što su *Juglans regia* L. (*orij*), te sve zabilježene vrste iz roda *Rosaceae* (jabuka, kruška, šljiva), što znači da bi se izbjegavale alohtone vrste koje niti ne pripadaju ovome podneblju. Od grmolikih vrsta koristio bi se *Buxus sempervirens* L. (*zimzelen*). Što se tiče autohtonih, cvjetnih vrsta, u svakom tradicijskom vrtu moralo bi postojati mjesto za *Callistephus chinensis* (L.) Nees (*lipe kate*), *Dahlia variabilis* (Willd.) Desf. (*gergine*), te *Impatiens balsamina* L. (*lipe dečke*). Mali povrtnjaci unutar dvorišta bili bi ograđeni pletenim plotom, dok bi u svakom vrtu bila neizbježna pokoja kokoš. Pored okućnica, na većim usjevima, tradicionalno bi se uzgajali krumpir (*Solanum tuberosum* L.), kupus (*Brassica oleracea* L.) ili kukuruz (*Zea mays* L.).

7. ZAKLJUČAK

Istraživanjem je zaključeno da novije okućnice broje više biljnih vrsta, nego one stare. Pregledom literature utvrđuje se da selo Ivanci još koliko toliko održava svoju tradiciju, što se najviše može vidjeti iz rasporeda, odnosno samoga izgleda okućnice. Gotovo svaka kuća još uvijek ima štalu, jako mali broj kuća ima popločenja ili staze u svojim vrtovima. Vidljivo je da se moderno i tradicijsko isprepliću, međutim, selo Ivanci još uvijek nije izgubilo svoju čar, čemu doprinosi i Šmitovo jezero koje se ističe svojom veličinom, bojom, oblikom, te legendama vezanima uz njega.

Intervjuiranjem tamošnjih stanovnika zaključujem da se neke biljke uzgajaju još i danas, okućnice ne izgledaju puno drugačije nego što su to bile prije, ali biljke sve više imaju samo ukrasno, a ne utilitarno značenje u vrtovima. Danas se okućnice uređuju na način da privuku pažnju svojom ljepotom, bojama i vrtnim elementima, a biljke više nemaju upotrebnju vrijednost. Okućnice nisu bile opločene i imale su samo gospodarsku ulogu. Glavni povrtni usjevi uzgajali su se na oranicama, a uz kuću se nalazio ograđeni, mali povrtnjak s rajčicama, lukom, češnjakom, krastavcima, grahom i sl. Ukrasno bilje nalazilo se isključivo ispred kuća i njega nije bilo mnogo, te su to bile biljke kojima su se ukrašavali grobovi, svatovi, crkve i kuće.

Terenskim istraživanjem utvrđene su prosječne vrijednosti za veličinu inventariziranih okućnica (1130 m²), postotak izgrađenosti na parcelama (10%), postotak prekrivenosti stazama (3,16%), te pojavu ostalih objekata, od čega najviše ima štala, garaža i kukuruzana.

Na okućnicama su zabilježene biljne vrste smještene u sljedeće kategorije: jednogodišnje i dvogodišnje biljne vrste, trajnice i geofiti, grmoliko bilje, te drvenaste vrste. Pojavom *modernih* biljaka, selo Ivanci izlazi iz okvira tradicijskog.

Inventarizacijom okućnica na području sela Ivanci pronađeno je ukupno 80 vrsta iz 53 porodice i 71 rod. Najbrojnija porodica bila je *Rosaceae*, koja se pojavila 3 puta, zatim su se 2 puta pojavile *Asteraceae*, *Brassicaceae*, *Lamiaceae*, *Malvaceae*, *Poaceae*, *Solanaceae*, te *Violaceae*, a ostalih 45 porodica pojavljuje se samo jednom. Najveći broj vrsta potjecao je iz porodice *Rosaceae*. Prevladavalo je više ukrasnih (51), nego utilitarnih (23) vrsta, dok je bilo 6 biljnih vrsta ukrasnog i utilitarnog karaktera. Jedina penjačica

koja se pojavljuje u čak 8 okućnica bila je vinova loza (*Vitis vinifera* L.). S obzirom na porijeklo, većina biljaka potječe iz Europe i Azije.

Istraživanjem također zaključujem da bi seoski turizam uvelike poboljšao očuvanje tradicije, običaja, arhitekture, lokalnih specifičnosti, bioraznolikosti, pa i otvaranju radnih mjesta u selu Ivanci. Ogulinski kraj ima veliki potencijal za bavljenje seoskim turizmom, ne samo zato što je predstavljen kao zavičaj bajki, već i zbog svoje istinske ljepote i okoliša koji ga čini posebnim.

Na kraju ovoga istraživanja mogu zaključiti da se tradicija u selu Ivanci gubi pojavom nove tehnologije, modernim načinom života, te iseljavanjem mladoga stanovništva. Oni stari koji su još uvijek samo tamo, drže do izvornosti jer novo niti ne poznaju, ali svakako bi trebalo posvetiti više pažnje tradicijskom vrtu, te sadnji autohtonih biljnih vrsta. Razvoj seoskog turizma u selu Ivanci, koji pršti od ljepote, legendi i bogate povijesti, svakako bi pridonio očuvanju običaja i tradicije, arhitekture, te svega što je autohtono i specifično za ovaj kraj, ali pod uvjetom da sve što je moderno ne smije narušavati tamošnje običaje i način života.

8. POPIS LITERATURE

1. Aničić B., (2003). Usporedba tradicionalne i suvremene kulture stanovanja u jednoobiteljskom boravištu na odnosu kuća – vrt. Stud. ethnol. Croat. 14/15: 185-212.
2. Baćac R., (2012). Priručnik za bavljenje seoskim turizmom. Ministarstvo turizma Republike Hrvatske, Zagreb
3. Brickell C., (2006). Encyclopedia of Plants and Flowers. Royal Horticultural Society. Dorling Kindersley, Fourth Edition, London
4. Burić P., (2014). Tradicijski vrt u naselju Barat u Istri. Agronomski fakultet, Zagreb
5. Eckbo G., (1956). The Art of Home Landscaping. F.W. Dodge corporation, New York
6. Freutel L., (2012). Blumengarten – Kreativ und einfach gestalten. Compact Verlag GmbH, München
7. Hessayon D. G., (2004). Cvatući grmovi. Mozaik knjiga, Zagreb
8. Himmelhuber P., Seitz W., (2012). Biogarten – Kreativ und einfach gestalten. Compact Verlag GmbH, München
9. Hurllein B., (1985). The renaissance of cootage gardens. Garten & Landschaft, Munchen
10. Ivanšek F., (1988). Enodružinska hiša: od prosto stoječe hiše k nizki zgoščeni zazidavi. Ambient, Ljubljana
11. Janjanin Ž., Vučić V., (2014). Špiljski sustav Đulin ponor – Medvedica – Speleološki vodič. Speleološko društvo „Đula-Medvedica“, Ogulin
12. Kolić S., (2013). Priče iz Ogulina. Turistička zajednica grada Ogulina, Ogulin
13. Kraljičak J., Milakara J., Židovec V., Hima V., (2013). Cvjetne vrste okućnica u zaštićenoj ruralnoj cjelini Krapje. Agronomski glasnik 75/2 – 3: 135-146.
14. Kušen E., (2007). Kako ugostiti turiste na vlastitom imanju. Institut za turizam, Zagreb
15. Lipošćak V., Sučić S., (2000). Matica hrvatska Ogulin, Ogulin
16. Luketić A., (1994). Zagorje kod Ogulina: mjesto i župa. Naučna biblioteka Rijeka, Zagorje kod Ogulina
17. Magdić M., Trninić M., Škvorc M., Polić M., Blašković V., Cindrić M., (2015). Župa Svetoga Križa u Ogulinu. Župa Svetoga Križa, Ogulin
18. Milakara J., (2012). Tradicijski vrt u zaštićenoj ruralnoj cjelini Krapje. Agronomski fakultet, Zagreb
19. Pavešić M., Puškarić A., (2003). Ogulin i okolica. Turistička naklada d.o.o., Zagreb
20. Pejaković S., (1975). Sve u cvijeću. Mladinska knjiga, Zagreb-Ljubljana

21. Puškarić F., (2014). Modruš. 11: 20-29.
22. Rajković M., (2015). Tradicijske biljne vrste u uređenju okućnica u području Ozlja. Agronomski fakultet, Zagreb
23. Rauš Đ., (1992). Šume u Hrvatskoj. Šumarski fakultet sveučilište u Zagrebu, Zagreb
24. Salopek H., (1999). Stari rodovi Ogulinsko-modruške udoline. Matica hrvatska-Ogulin, Centar za kulturu-Ogulin, Hrvatska matica iseljenika-Zagreb, Zagreb
25. Sedlak, J., (2014). Ukrasi mediteranskog vrta. Glas Istre, prilog Nedjelja plus
26. Vuković V., (2016). Moji životni izazovi. Infoarting d.o.o., Zagreb
27. Židovec V., Vršek I., Aničić B., Grzunov S., (2006). Tradicijski seoski vrtovi sjeverozapadne Hrvatske. Sjemenarstvo. 23: 273-283.

Internetske stranice:

1. <http://agroklub.com>. Pristupljeno 08.07.2016.
2. <http://hirc.botanic.hr/fcd/>. Pristupljeno 15.07.2016.
3. <http://kazup.hr>. Pristupljeno 08.07.2016.
4. <http://vrilo-mudrosti.hr>. Pristupljeno 08.07.2016.

9. PRILOZI

9.1. Prilog 1

Upitnik s pitanjima

1. *Kako se nekad ovdje živjelo?*
2. *Od čega se živjelo?*
3. *Što se uzgajalo?*
4. *Jeste li imali vrtove?*
5. *Kako su vrtovi bili organizirani?*
6. *Što je u njima raslo?*
7. *Jeste li imali cvijeća u vrtovima?*
8. *Što se nosilo u crkvu?*
9. *Što se nosilo na groblje?*
10. *Kad su bila vjenčanja, čime su se kitili svatovi?*
11. *Odakle bilje za te svrhe?*
12. *Koji su vrtni elementi bili uobičajeni u tradicijskom vrtu?*
13. *Toponimi – tradicijski nazivi za vrt (povrtnjak, vrt ispred kuće, voćar, itd.).*
14. *Kako se gnojio vrt?*
15. *Zaštita bilja?*
16. *Održavanje vrta – (košnje nije bilo, travu su jele guske, kokoši)?*
17. *Staze – da li su bile uobičajene?*

9.2. Prilog 2

Okućnice korištene za istraživanje (Foto: Boban, 2016)

Okućnica 1

Okućnica 2

Okućnica 3

Okućnica 4

Okućnica 5

Okučnica 6

Okučnica 7

Okučnica 8

Okučnica 9

Okučnica 10

ŽIVOTOPIS AUTORA

Marija Boban rođena je 21. svibnja 1991. godine u Ogulinu. Pohađala je Osnovnu školu Ivane Brlić-Mažuranić u Ogulinu, koju je upisala 1998. godine, nakon čega upisuje Opću gimnaziju Bernardina Frankopana, također u Ogulinu, 2006. godine. Sveučilišni preddiplomski studij hortikulture upisuje na Agronomskom fakultetu u Zagrebu 2010. godine., a završava u rujnu 2013. godine obranom završnog rada na temu: Biljne vrste vode i vodenog ruba, čime stječe zvanje sveučilišna prvostupnica (baccalaurea) inženjerka hortikulture. Nakon toga na istom fakultetu upisuje diplomski studij Hortikultura, usmjerenje Ukrasno bilje. Živi u gradu Ogulinu, koji se nalazi u Karlovačkoj županiji.